

КРАСНОЛИМАНСЬКИЙ ЗАОЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

**до контрольної роботи №1
та самостійного вивчення дисципліни**

„ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ”

Харків 2009

Методичні вказівки розглянуто та рекомендовано до друку на засіданні кафедри соціально-гуманітарних дисциплін 23 червня 2007 р., протокол № 10.

Рекомендуються для студентів технічних спеціальностей заочної форми навчання.

Укладачі:

старші викладачі І.Б.Абрамська,
М.В.Косич,
доценти А.П.Фроленко,
О.І.Фролов

Рецензент

проф. О.Д.Борович

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до контрольної роботи №1
та самостійного вивчення дисципліни

„ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ”

Відповідальний за випуск Фроленко А.П.

Редактор Буранова Н.В.

Підписано до друку 06.07.07 р.

Формат паперу 60x84 1/16 . Папір писальний.

Умовн.-друк.арк. 2,25. Обл.-вид.арк. 2,5

Замовлення № Тираж 150. Ціна

Видавництво УкрДАЗТу, свідоцтво ДК № 2874 від. 12.06.2007 р.

Друкарня УкрДАЗТу,
61050, Харків - 50, пл. Фейєрбаха, 7

**УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ
ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ**

КРАСНОЛИМАНСЬКИЙ ЗАОЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра „Соціально-гуманітарних дисциплін”

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до контрольної роботи №1 з дисципліни
„Економічна теорія”

Харків - 2007

Методичні вказівки розглянуті та рекомендовані до друку на засіданні кафедри „Соціально-гуманітарних дисциплін”, протокол №10 від 23 червня 2007 р.

Рекомендуються для студентів економічного факультету заочної форми навчання

Укладачі:

ст.викл. Абрамська І.Б.

ст.викл. Косич М.В.

доцент Фроленко А.П.

доцент Фролов О.І.

Рецензент:

проф. Борович О.Д.

ЗМІСТ

Вступ	4
Структура курсу	5
Тематика семінарських занять	5
Тема 1. Предмет і метод економічної теорії	5
Тема 2. Економічні системи та відносини власності	7
Тема 3. Загальне поняття ринку	8
Тема 4. Аналіз попиту і пропозиції	9
Тема 5. Теорія виробництва. Підприємство (фірма): витрати виробництва і прибуток	11
Тема 6. Ринкова економіка в умовах досконалої та недосконалої конкуренції	12
Тема 7. Вимірювання національного обсягу виробництва. Основні показники макроекономіки	13
Тема 8. Макроекономічна нестабільність: економічні цикли, безробіття та інфляція	14
Тема 9. Загальна макроекономічна рівновага: модель сукупного попиту та сукупної пропозиції	15
Тема 10. Держава і її роль у ринковій економіці	16
Тема 11. Фіскальна політика держави	17
Тема 12. Кредитно-грошова система та кредитно-грошова політика	18
Тематика контрольних робіт	18
Запитання до іспиту	26
Тематика контрольних робіт з курсу „Основи економічної теорії” для ІТФ-заочників	27
Словник термінів	29
Список літератури	38

ВСТУП

Економічна реформа, що проводиться в Україні, вимагає підготовки фахівців, що мають глибокі пізнання в різних областях економіки, з ринковим мисленням і навичками в застосуванні отриманих знань.

Дані методичні вказівки будуть корисні для студентів економічного факультету заочної форми навчання. Вони містять необхідні рекомендації з дисципліни «Економічна теорія», включаючи особливості самостійної роботи над даним курсом, тематику контрольних робіт, рекомендовану літературу, необхідну для самостійного вивчення дисципліни, плани семінарських занять і запитання для підготовки до іспиту.

Автори сподіваються, що запропонований методичний матеріал допоможе студентам в освоєнні предмета, сприятиме підвищенню рівня підготовки фахівців, розширенню їх знань і формуванню сучасного економічного мислення.

Навчальний курс «Економічна теорія» направлений на вивчення поведінки економічних суб'єктів у процесі виробництва, розподілу, обміну і споживання благ для задоволення потреб, що збільшуються, при обмеженості ресурсів в умовах певних економічних систем.

Економічна теорія вивчає і формулює загальні економічні закономірності становлення, функціонування і розвитку суспільства. Курс економічної теорії послідовно знайомить студентів з поглядами теоретиків різних економічних шкіл на основні проблеми економіки.

Економічна теорія є базовою наукою, що формує методологічну основу для вивчення прикладних економічних наук.

В результаті вивчення цієї дисципліни фахівець повинен знати сутність економічних законів, закономірності ринкової економіки, основні теорії мікро- і макроаналізу, сутність сучасного світового господарства і закономірності його розвитку. Фахівець повинен також уміти пов'язувати механізм дії економічних закономірностей з господарською діяльністю і економічною політикою, використовувати теоретичні положення для оцінки сучасних тенденцій економічного розвитку, особливо проблем трансформації економіки України.

СТРУКТУРА КУРСУ

Тема 1. Предмет і метод економічної теорії.

Тема 2. Економічні системи та відносини власності.

Тема 3. Загальне поняття ринку.

Тема 4. Аналіз попиту і пропозиції.

Тема 5. Теорія виробництва. Підприємство (фірма): витрати виробництва і прибуток.

Тема 6. Ринкова економіка в умовах досконалої та недосконалої конкуренції.

Тема 7. Вимірювання національного обсягу виробництва. Основні показники макроекономіки.

Тема 8. Макроекономічна нестабільність: економічні цикли, безробіття та інфляція.

Тема 9. Загальна макроекономічна рівновага: модель сукупного попиту та сукупної пропозиції.

Тема 10. Держава і її роль у ринковій економіці.

Тема 11. Фіскальна політика держави.

Тема 12. Кредитно-грошова система та кредитно-грошова політика.

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. ПРЕДМЕТ І МЕТОД ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

План

1 Потреби та ресурси. Проблема обмеженості виробничих ресурсів. Межа виробничих можливостей.

2 Предмет та функції економічної теорії. Три основні економічні проблеми.

3 Методи дослідження економічних явищ. Розрізнення мікро - та макроекономіки.

4 Принципи економічного мислення.

Головні терміни

- економічні потреби;
- обмежені ресурси;
- межа виробничих можливостей;
- вартість втрачених можливостей;
- нормативна і позитивна економіка;
- мікро - та макроекономіка;
- альтернативна вартість вибору.

Запитання для самоперевірки

1 Визначте, які з тверджень належать до нормативної, а які – до позитивної економіки:

- а) Ірако-Кувейтський конфлікт 1990 р. спричинив зростання цін на нафту, що призвело до зменшення споживання бензину;
- б) економіка США розвивалась вищими темпами, ніж економіка колишнього СРСР;
- в) бідняки не повинні сплачувати податки;
- г) зростаючі ціни на продовольство сприяли Французькій революції.

2 Яке місце займає економіка у функціонуванні сучасного суспільства?

3 Розкрийте роль економічної теорії в системі економічних наук. Що вивчає економічна теорія? Назвіть її об'єкт, предмет і основну цільову функцію.

4 Дайте характеристику сутності економічних законів.

5 Чим відрізняється економічний закон від економічної категорії?

6 Які загальнонаукові методи використовує економічна теорія?

7 Уявіть країну «А», в якій шиють сорочки і виконують стрижки з певними затратами праці. Країна «А» має 1000 год. наявної праці. Стрижка вимагає півгодини праці, а сорочка – 5 год. Визначте межу виробничих можливостей країни «А».

Тема 2. ЕКОНОМІЧНІ СИСТЕМИ ТА ВІДНОСИНИ ВЛАСНОСТІ

План

1 Поняття і типи економічних систем. Традиційна, командна та ринкова системи.

2 Кругообіг ресурсів, товарів та грошей в економічній системі.

3 Відносини власності в економічних системах. Форми власності.

Головні терміни

- економічна система;
- командна, традиційна та ринкова економічні системи ;
- власність;
- форми власності.

Запитання для самоперевірки

1 Розгляньте країну, в якій єдиним видом діяльності є сільське господарство, де за допомогою землі й праці виробляється єдиний продукт - зерно. Коротко опишіть розв'язання питань що, як і для кого в цій країні. Зобразіть схему кругообігу товарів і факторів виробництва для її економіки.

2 Кругообіг товарів і факторів виробництва має відповідні потоки доходів і видатків. Зобразіть схему кругообігу для грошового потоку в економіці і порівняйте його з кругообігом товарів і факторів виробництва.

3 Який вигляд мають схеми кругообігу факторів виробництва і товарів в умовах традиційної, командної та ринкової економік. Зробіть ці схеми та опишіть, яких змін вони набувають.

4 Яку структуру мають відносини власності? Який зв'язок привласнення і відносин власності?

5 У чому полягає сутність історичної еволюції відносин власності?

6 Як відбувається процес формоутворення власності?

7 Чим зумовлені нові тенденції розвитку відносин власності?

8 Які види підприємств виділяють відповідно до типів власності?

9 Чим обумовлено швидке зростання малих підприємств в Україні? Розкрийте їхні сильні та слабкі сторони.

10 Чому акціонерна власність є найбільш адекватною формою існування великих, середніх та навіть частки малих підприємств?

11 Охарактеризуйте основні позитивні та негативні риси акціонерних компаній.

Тема 3. ЗАГАЛЬНЕ ПОНЯТТЯ РИНКУ

План

1 Соціально-економічні та політичні передумови виникнення ринкового механізму.

2 Поняття ринку. Основні функції ринку. Види ринків.

3 Основні типи ринкових структур.

4 Ринкова інфраструктура.

Головні терміни

- ринок;
- ринковий механізм;
- закон вартості;
- досконала і недосконала конкуренція;
- інфраструктура.

Запитання для самоперевірки

1 Наведіть аргументи "за" і "проти" ринкової системи

2 Поясніть, яким чином ринкова система служить засобом обміну інформацією про рішення та запровадження в життя рішень відносно розподілу ресурсів.

3 Укажіть основні ознаки чистої конкуренції, чистої монополістичної конкуренції та олігополії. Під яку з цих ринкових структур найбільш точно підходить кожна з таких галузей діяльності:

- а) металургійна промисловість;
- б) фермерське господарство;
- в) комерційний банк;
- г) автомобільна промисловість;
- д) приватна бензозаправна станція ?

4 Як співвідносяться між собою і наскільки взаємопов'язані ринок споживчих товарів та послуг, ринок інвестицій та капіталу, фінансово-кредитний ринок, ринок праці, ринок інформації та ін.?

5 Розкрийте сутність ринкової інфраструктури та її соціальну роль.

6 У чому полягають переваги і недоліки монопольної організації ринку над організацією типу досконалої конкуренції ?

7 З якими економічними процесами пов'язане формування олігополістичної структури ринку ?

8 Що таке конкуренція у розвитку сучасного ринкового господарства ?

9 Охарактеризуйте роль держави у регулюванні ринково-конкурентних відносин.

Тема 4. АНАЛІЗ ПОПИТУ І ПРОПОЗИЦІЇ

План

1 Поняття попиту і крива попиту. Нецінові фактори, що впливають на попит. Еластичність попиту.

2 Поняття пропозиції і крива пропозиції. Нецінові фактори, що впливають на пропозицію. Еластичність пропозиції.

3 Поняття ринкової рівноваги, ціна рівноваги.

Головні терміни

- схема та графік попиту;
- схема та графік пропозиції;

- фактори, що впливають на криві попиту і пропозиції;
- ринкова рівновага;
- надлишок і нестача;
- ціна рівноваги;
- цінова еластичність попиту;
- еластичність по доходу;
- перехресна еластичність;
- еластичність пропозиції.

Запитання для самоперевірки

1 Що може збільшити попит на гамбургери? Що – їх пропозицію?

Як недорогога заморожена піца може вплинути: на рівновагу на ринку для гамбургерів?; на заробітну плату підлітків, що працюють у «MacDonald's»?

2 Поясніть, чому ціна на конкурентних ринках встановлюється в точці перетину кривих попиту і пропозиції? Поясніть, що станеться, якщо початкова ціна буде надто високою або надто низькою?

3 Попит та пропозиція на обіди в студентській їдальні описуються таким рівнянням:

$$Q_d = 2400 + 100 P,$$

$$Q_s = 1000 + 250 P,$$

де Q - кількість обідів;

P - ціна обіду;

- а) обчислити ціну рівноваги та кількість проданих обідів за цією ціною;
- б) турбуючись про студентів, адміністрація встановила ціну обіду – 3 од. за обід. Охарактеризуйте наслідки такого рішення.

Тема 5. ТЕОРІЯ ВИРОБНИЦТВА. ПІДПРИЄМСТВО (ФІРМА):ВИТРАТИ ВИРОБНИЦТВА І ПРИБУТОК

План

- 1 Поняття витрат виробництва. Альтернативні витрати, їх структура.
- 2 Закон спадної віддачі.
- 3 Короткостроковий та довгостроковий періоди. Постійні, змінні та загальні витрати. Середні та граничні витрати.
- 4 Витрати виробництва в довгостроковому періоді. Оптимальні розміри виробництва.
- 5 Прибуток та його економічні функції. Правило максимізації прибутку.

Головні терміни

- витрати виробництва: альтернативні, постійні, змінні, загальні, середні та граничні;
- закон спадної віддачі;
- короткостроковий та довгостроковий період;
- прибуток, правило максимізації прибутку.

Запитання для самоперевірки

- 1 Що таке виробнича функція? Чому не можна прийняти рішення про подальшу діяльність фірми, керуючись тільки даними, які одержані при дослідженні виробничої функції?
- 2 Яке правило є домінуючим: правило максимізації прибутку чи правило найменших витрат? Чому?
- 3 Що таке економія від масштабів і чому вона існує?
- 4 Що таке оптимально ефективний розмір підприємства і як він впливає на структуру економіки?
- 5 Фірма, яка працює без прибутку (збитково), повинна обов'язково відразу закриватися. Чи завжди правильне це твердження?
- 6 Які фірми домінують у сучасній ринковій економіці; малі, великі чи середні ?

Тема 6. РИНКОВА ЕКОНОМІКА В УМОВАХ ДОСКОНАЛОЇ ТА НЕДОСКОНАЛОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

План

- 1 Основні типи ринкових структур та їх характеристика.
- 2 Ринок досконалої конкуренції.
- 3 Монополія.
- 4 Олігополія.
- 5 Ринок монополістичної конкуренції.

Головні терміни

- типи ринкових структур;
- конкуренція, її типи;
- досконала конкуренція;
- антимонопольні заходи уряду;
- монополія;
- олігополія;
- монополістична конкуренція.

Запитання для самоперевірки

1 Досконало конкурентна рівновага є ефективною чи ні? Як оцінити, яка буде ефективність інших ринкових структур?

2 Чому монополіст не може назначити будь-яку ціну і виробляти будь-яку кількість товарів, йому вигідну ?

3 Чи завжди монополія призводить до неефективності? В яких випадках монополія сприяє технічному прогресу?

4 Які ринкові структури найбільш характерні для сучасної ринкової економіки? Наявність тієї чи іншої структури є характерною тільки для окремих галузей економіки або це закономірне явище сучасної економіки в цілому?

5 Які методи ціноутворення можна розглядати як найбільш "ефективні" з точки зору монополіста?

Тема 7. ВИМІРЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ОБСЯГУ ВИРОБНИЦТВА. ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ МАКРОЕКОНОМІКИ

План

- 1 Валовий національний продукт та методи його вимірювання.
- 2 Інші макроекономічні показники. Модель кругообігу грошових потоків.
- 3 Вимірювання рівня цін.
- 4 Система національних рахунків.

Головні терміни

- валовий національний продукт;
- валовий внутрішній продукт;
- національний дохід;
- особистий дохід;
- чистий національний продукт;
- дефлятор ВВП;
- система національних рахунків (СНР).

Запитання для самоперевірки

- 1 Як розрахувати ВВП методом потоку доходів?
- 2 Як розрахувати ВВП методом потоку витрат?
- 3 В чому полягає різниця між ВВП та ВВП?
- 4 Що таке дефлятор ВВП?
- 5 Що включає в себе система національних рахунків?
- 6 Чому ВВП є найважливішим показником макроекономіки?
- 7 Які головні показники макроекономіки характеризують соціально-економічний стан країни?
- 8 Покажіть різницю між ВВП та ВВП.
- 9 У чому полягає різниця між сукупним суспільним продуктом, кінцевим суспільним продуктом та національним доходом?
- 10 Охарактеризуйте структуру національного багатства.
- 11 Охарактеризуйте механізм перерозподілу національного доходу.

12 Назвіть основні шляхи оптимізації фонду споживання і фонду нагромадження.

Тема 8. МАКРОЕКОНОМІЧНА НЕСТАБІЛЬНІСТЬ: ЕКОНОМІЧНІ ЦИКЛИ. БЕЗРОБІТТЯ ТА ІНФЛЯЦІЯ

План

1 Поняття ділового циклу, його фази та фактори. Тривалість економічних циклів. Ефект акселератора.

2 Причини, сутність та основні форми безробіття,

3 Інфляція, її типи та механізми.

4 Взаємодія інфляції та безробіття. Крива Філіпса.

5 Антиінфляційна політика держави.

Головні терміни

- діловий цикл;
- ефект акселератора;
- зовнішні фактори циклу;
- внутрішні фактори циклу;
- природний рівень безробіття;
- фрикційне, структурне, циклічне безробіття;
- інфляція;
- інфляція попиту;
- інфляція витрат;
- крива Філіпса.

Запитання для самоперевірки

- 1 Що таке діловий цикл?
- 2 Які фази охоплює діловий цикл?
- 3 Які фактори обумовлюють розвиток ділового циклу?
- 4 Що таке природний рівень безробіття?
- 5 Як визначити сутність поняття інфляції?
- 6 В чому різниця між інфляцією попиту та інфляцією витрат?
- 7 Який зв'язок між інфляцією та безробіттям?

8 В чому різниця між короткостроковою та довгостроковою антиінфляційною політикою держави?

9 Що таке крива Філіпса?

Тема 9. ЗАГАЛЬНА МАКРОЕКОНОМІЧНА РІВНОВАГА: МОДЕЛЬ СУКУПНОГО ПОПИТУ ТА СУКУПНОЇ ПРОПОЗИЦІЇ

План

1 Поняття сукупного попиту. Крива попиту. Нецінові фактори сукупного попиту.

2 Поняття сукупної пропозиції. Крива сукупної пропозиції. Нецінові фактори сукупної пропозиції.

3 Макроекономічна рівновага у моделі «AD-AS».

4 Інвестиції та збереження: проблема рівноваги. Модель "IS". Мультиплікатор інвестицій.

Головні терміни

- сукупний попит;
- сукупна пропозиція;
- модель «AD –AS»;
- модель «IS»;
- мультиплікатор інвестицій;
- нецінові фактори сукупного попиту;
- нецінові фактори сукупної пропозиції.

Запитання для самоперевірки

1 Що таке сукупний попит?

2 Які нецінові фактори впливають на сукупний попит?

3 Що таке сукупна пропозиція?

4 З яких відрізків складається сукупна пропозиція?

5 В чому полягає економічний сенс моделі "AD -AS"?

6 Які нецінові фактори впливають на сукупну пропозицію?

7 Що таке мультиплікатор попиту?

8 Опишіть вплив таких факторів на сукупний попит і сукупну пропозицію:

- а) зниження рівня ставки відсотка (не пов'язане зі змінами рівня цін);
- б) посилення інфляційних очікувань в економіці;

- в) збільшення пропозиції грошей в економіці;
- г) збільшення ставок прибуткового податку;
- д) рішення уряду про скорочення соціальних програм.

Тема 10. ДЕРЖАВА І ЇЇ РОЛЬ У РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

План

- 1 Недоліки ринку та необхідність втручання держави в економіку.
- 2 Економічні функції держави та головні цілі державного регулювання економіки.
- 3 Межа державного втручання та наслідки "надмірних функцій" держави.
- 4 Основні форми та методи державного регулювання економіки.

Головні терміни

- необхідність державного регулювання;
- економічні функції держави;
- суспільні товари та послуги;
- форми державного регулювання;
- методи державного регулювання;
- "надмірні функції" держави.

Запитання для самоперевірки

- 1 Чому необхідне державне втручання в економіку?
- 2 Які економічні функції виконує держава в ринковій економіці?
- 3 Які форми та методи застосовує держава для регулювання економіки?

4 Де пролягає межа державного втручання в ринкову економіку?

5 Що таке "надмірні функції" держави?

6 У чому полягає взаємозв'язок державного регулювання з ринковим саморегулюванням?

7 Які економічні функції місцевих органів державної влади та самоврядування ?

8 У чому полягає економічна роль держави в незалежній Україні?

Тема 11. ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ

План

1 Фіскальна (бюджетно-податкова) політика та її інструменти.

2 Державний бюджет та його структура. Проблема дефіциту державного бюджету.

3 Податкова політика держави. Крива Лаффера.

4 Державний борг і економічне зростання.

Головні терміни

- фіскальна політика;
- державний бюджет;
- податкова політика;
- крива Лаффера;
- дефіцит державного бюджету;
- державний борг.

Запитання для самоперевірки

1 Що таке фіскальна політика держави і які її складові частини?

2 Які наслідки для економічного розвитку країни має розмір бюджетного дефіциту?

3 Як податкова політика може суттєво впливати на розвиток виробництва?

4 Що таке крива Лаффера і які практичні висновки вона має?

5 Як державний борг пов'язаний з економічним зростанням країни?

Тема 12. КРЕДИТНО-ГРОШОВА СИСТЕМА ТА КРЕДИТНО-ГРОШОВА ПОЛІТИКА

План

1 Поняття та типи грошових систем.

2 Грошова маса та її вимірювання.

3 Сучасна кредитно-грошова система і її структура.

4 Центральний банк та його основні функції.

5 Кредитно-грошова (монетарна) політика та механізм її здійснення Центральним банком.

6 Грошовий ринок: попит та пропозиція на гроші. Рівновага на грошовому ринку.

7 Вплив грошей на обсяг виробництва. Модель "IS - LM".

Головні терміни

- грошовий обсяг;
- грошова система;
- грошові агрегати M_1 , M_2 , M_3 ;
- квазі-гроші ("майже гроші");
- грошовий мультиплікатор;
- кредитно-грошова система;
- комерційні банки;
- Центральний банк;
- кредитно-грошова(монетарна) політика;
- грошовий ринок.

ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1 Вивчення і основні етапи розвитку економічної теорії.

Схоластика – перший досвід систематизації категорій. Меркантилісти. Класична політична економія. Економічні погляди К. Маркса. Неокласичний напрямок. Кейнсіанство. Монетаризм. Інституалізм.

2 Предмет і функції економічної теорії. Методи пізнання економічних явищ.

Економіка як основа суспільних відносин і прогресу суспільства. Економіка як об'єкт вивчення і як об'єкт управління. Політична економія і Економікс. Чинники виробництва. Людина як головна продуктивна сила, суб'єкт економічних відносин і кінцева мета виробництва. Взаємозв'язок виробництва, обміну, розподілу і споживання. Економічна теорія і факти. Економічний опис і аналіз. Безмежність потреб людей і обмеженість ресурсів. Функції економічної теорії. Методи вивчення економічних явищ.

3 Поняття, структура та типи економічних систем.

Поняття економічної системи. Елементи економічної системи і їх характеристика. Принципи диференціації економічних систем. Типи економічних систем і їх особливості. Економічна система сучасної України.

4 Місце і роль відносин власності в економічній системі. Структура відносин власності.

Поняття власності і її структура. Юридичний і економічний аспекти. Суб'єкт і об'єкт власності. Форми власності і їх характеристики. Проблеми реформування відносин власності в Україні.

5 Види виробничих ресурсів. Кругообіг ресурсів, товарів і грошей в економічних системах.

Економічні ресурси та їх види. Виробнича функція. Економічний вибір та альтернативні витрати. Крива виробничих можливостей та її аналіз. Економічні агенти. Економічна модель кругообігу.

6 Поняття про ринок. Функції ринку.

Поняття ринку і його види. Структура ринку. Роль ринку в економічних відносинах. Функції ринку.

7 Основні принципи функціонування ринку. Ринковий механізм. Головні проблеми, що вирішує ринок.

Основні риси вільного (класичного) ринку. Повна і достатня економічна свобода в умовах ринку. «Невидима рука» і досконала конкуренція. Основні економічні проблеми суспільства.

8 Конкуренція та її види. Структура ринку.

Сутність та структура ринку. Чинники, що визначають ринкову структуру. Конкуренція та її види. Досконала конкуренція та її основні риси. Монополія. Антимонопольна діяльність держави. Недосконала конкуренція.

9 Що таке попит? Величина попиту. Закон попиту.

Економічна природа попиту. Попит. Закон попиту і крива попиту. Функція попиту. Чинники, що визначають попит. Індивідуальний і ринковий попит.

10 Гранична вартість (корисність). Закон зменшення граничної вартості (корисності).

Корисність блага: загальна та гранична. Криві загальної та граничної корисності та їх взаємозв'язок. Функція корисності. Вибір споживача. Умови рівноваги споживача.

11 Еластичність попиту за ціною та фактори її визначення. Перехресна еластичність попиту і його еластичність за прибутком.

Поняття еластичності попиту за ціною. Розрахунок еластичності попиту за ціною. Види еластичності попиту за ціною. Еластичність попиту за ціною та сукупний дохід. Фактори, що впливають на еластичність. Перехресна еластичність. Еластичність попиту за прибутком.

12 Пропозиція в ринковій економіці: фактори пропозиції. Закон пропозиції.

Економічна природа пропозиції. Пропозиція. Закон пропозиції і крива пропозиції. Функція пропозиції. Детермінанти пропозиції. Зміна пропозиції залежно від тимчасового інтервалу.

13 Формування ринкової рівноваги. Зміни попиту і пропозиції та їх вплив на динаміку цін.

Рівноважний стан ринку і його характеристики. Дефіцит та надлишки. Зміни в попиті. Зміни в пропозиції. Адаптація ринку до зміни його параметрів.

14 Особливості ціноутворення в різноманітних ринкових структурах.

Характеристика чисто конкурентної моделі ринку. Попит, граничний і валовий дохід фірми в умовах чистої конкуренції. Максимізація прибутку в короткостроковому і довгостроковому періодах.

Характеристика моделі ринку чистої монополії. Бар'єри для вступу до галузі. Економічні наслідки монополії. Максимізація прибутку в умовах чистої монополії.

Природа і поширеність монополістичної конкуренції. Визначення ціни і об'єму виробництва, що максимізували прибуток. Нецінова конкуренція.

Характеристика олігополістичної моделі ринку. Сутність і моделі олігополістичного ціноутворення.

15 Виробничі витрати та їх види за короткостроковий період. Поняття про максимальні витрати.

Поняття підприємства і фірми. Виробнича функція. Витрати фірми: внутрішні і зовнішні. Витрати виробництва в короткостроковому періоді: постійні, змінні, загальні. Середні витрати. Граничні витрати. Закон спадної граничної продуктивності.

16 Виробничі витрати за довгостроковий період. Ефект масштабу виробництва.

Витрати виробництва в довгостроковому періоді. Оцінка ефекту зростання масштабів виробництва. Критерії ефективного розміру підприємства. Прибуток. Нормальний і економічний прибуток.

17 Проблема максимального прибутку в умовах досконалої конкуренції.

Валовий, середній та граничний дохід. Особливості кривих попиту, середнього та граничного доходів в умовах досконалої

конкуренції. Правило максимізації прибутку. Рівновага фірми в короткостроковий період.

18 Ринок праці та проблеми його функціонування. Безробіття та його види.

Попит та пропозиція праці. Визначення середнього рівня заробітної плати. Вплив профспілок на ринок праці. Особливості ринку праці. Безробіття: сутність, причини та наслідки. Види безробіття. Державне регулювання ринку праці.

19 Загальні поняття прибутку, його джерела і форми. Системи розподілу прибутків.

Трудова теорія вартості і теорія додаткової вартості. Теорія чинників виробництва як джерел доходів. Теорія граничної продуктивності ресурсів і розподіл доходів. Нерівність у розподілі доходів. Крива Лоренца і її аналіз. Коефіцієнт Джині. Соціальний захист населення.

20 Основні завдання макроекономіки і методи вимірювання макроекономічної активності.

Предмет макроекономіки. Макроекономічна політика. Процес відтворювання в суспільному масштабі. Економічний зміст процесу відтворювання в суспільному масштабі. Основні показники суспільного виробництва. Валовий національний продукт і його вимірювання (розрахунок за витратами і доходами, виробничий спосіб). Номінальний і реальний ВВП. Проблема реалізації ВВП. Інші показники доходів держави.

21 Сутність, основні типи і фактори економічного зростання.

Економічне зростання, його вимірювання і чинники. Типи економічного зростання. Теорії економічного зростання. Проблеми економічного зростання в Україні.

22 Циклічність як закономірність економічного розвитку.

Макроекономічна рівновага і чинники її порушення. Економічний цикл і його фази. Причини циклічних коливань. Види циклів.

23 Довгі цикли М.Д.Кондратьєва та їх роль в економічному розвитку.

Види циклів. Сутність та причини довгих циклів. Фази циклу та їх характеристика. Роль довгих хвиль в економічному розвитку ринкової системи.

24 Обмеженість ринкового механізму і необхідність державного втручання в економіку.

Необхідність втручання держави в економічні процеси. Економічні функції держави. Форми державного регулювання економіки на мікрорівні. Державні підприємства і ефективність їх функціонування. Державне регулювання економіки на макрорівні. Державне регулювання ринкових механізмів. Проблеми державного регулювання транзитивної економіки України.

25 Основні форми та методи регулювання національної економіки.

Функції державного регулювання економіки. Прямі та непрямі методи регулювання національної економіки. Специфіка методів регулювання національної економіки України.

26 Сутність та функції грошей. Закон копійчаного обігу.

Еволюція грошей у ході розвитку товарного обміну. Сутність грошей. Функції грошей. Закони грошового обігу. Грошова маса і її компоненти.

27 Кредит, його функції та основні форми.

Сутність кредиту. Основні форми та види кредиту. Основні принципи кредитування. Як банки роблять гроші. Роль кредиту в умовах сучасного ринкового господарства.

28 Центральний банк, його основні функції та грошове регулювання.

Структура банківської системи. Центральний банк та його функції. Мета грошово-кредитної політики. Інструменти. Грошово-кредитна політика в різноманітних макроекономічних моделях. Реформа грошово-кредитної системи України: утворення дворівневої банківської системи, обліково-відсоткова і резервна політика, становлення національної грошової одиниці.

29 Сутність, причини та наслідки інфляції.

Інфляція: сутність, причини, види, вимірювання. Інфляція попиту і інфляція витрат. Соціально-економічні наслідки інфляції. Вплив інфляції на перерозподіл доходів.

30 Інфляція та система антиінфляційних заходів держави.

Поняття інфляції та її причини. Антиінфляційна політика і її інструменти. Антиінфляційна стратегія і тактика. Специфіка антиінфляційних процесів в економіці України.

31 Грошовий обіг та методи його регулювання.

Види попиту на гроші: попит на гроші для операцій; попит на гроші з боку активів; загальний попит на гроші. Пропозиція грошей. Банківська система, її структура і принципи функціонування. Центральний банк і регулювання пропозиції грошей. Процес створення банківських грошей. Позиковий потенціал банківської системи. Мультиплікатор грошової пропозиції.

32 Соціальна політика держави та її роль в умовах ринкової економіки.

Перерозподіл доходів. Крива Лоренца та коефіцієнт Джині. Необхідність державного перерозподілу доходів в умовах ринкової економіки. Інструменти соціальної політики держави.

33 Державний бюджет як основна ланка фінансової системи держави.

Державний бюджет у фінансовій системі. Податки: сутність, види, принципи оподаткування. Розподіл податкового тягаря. Податкова система сучасної України і її реформа. Крива Лаффера і її аналіз. Бюджетно-податкова політика. Фіскальна експансія та рестрикція.

34 Сутність, функції і роль податків.

Сутність податків. Основні види податків. Податкова ставка. Суб'єкт та об'єкт оподаткування. Функції податків. Роль податків у регулюванні національної економіки.

35 Фіскальна політика держави: зміст, мета і засоби.

Сутність фіскальної політики. Фіскальна експансія та рестрикція. Дискреційна та недискреційна фіскальна політика.

Внутрішні стабілізатори економіки. Проблема зростання податкових надходжень у державний бюджет. Сучасна фіскальна політика України.

36 Основні концепції державного регулювання економіки.

Еволюція форм державного регулювання національної економіки. Кейнсіанська модель. Монетаризмська модель. Неоконсервативні моделі. Модель економіки пропозиції. Модель соціального ринкового господарства. Державне регулювання переходу до ринкової економіки в Україні.

37 Податкова політика держави та її роль у ринковій економіці.

38 Сучасне всесвітнє господарство: об'єктивна основа розвитку, структура.

Світове господарство як економічна категорія, його еволюція і етапи розвитку. Національні і інтернаціональні чинники світового економічного розвитку і соціального прогресу. НТР і зміна характеру, змісту, форм міжнародного розподілу праці. Концепція порівняльних переваг як основа міжнародної спеціалізації і економічного обміну. Проблеми інтеграції економіки України у світове господарство.

39 Міжнародні економічні зв'язки, їх розвиток на сучасному етапі.

Основні форми міжнародних економічних зв'язків. Міжнародна торгівля. Міграція капіталів. Прямі і портфельні інвестиції. Міжнародний кредит і ринок позикових капіталів. Міжнародний ринок цінних паперів. Поняття міжнародного науково-технічного обміну. Патенти, ліцензії. Ноу-хау. Міжнародний маркетинг.

40 Всесвітній (світовий) ринок: основні категорії ринку, тенденції розвитку.

Глобальні проблеми розвитку світового господарства: сутність, критерії, чинники, умови рішення. Структура світового ринку. Сучасні тенденції розвитку світового ринку.

41 Міжнародна валютна система: еволюція, конвертованість валют.

Поняття валютних систем і їх елементи. Фінансування експортних і імпорتنих операцій. Платіжний баланс країни. Валютні курси і їх різновиди. Визначення курсів валют. Міжнародні валютні системи і їх розвиток (Золотий стандарт, Бреттон-Вудська система, сучасні валютні системи). Валютна система України і її характеристика.

42 Міжнародна торгівля і міжнародна торгова політика.

Види міжнародної торгівлі. Свобода торгівлі і протекціонізм. Сучасна міжнародна торгова політика. Торговий баланс. Місце України в міжнародній торгівлі.

ЗАПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

для студентів з дисципліни «Основи економічної теорії»

- 1 Предмет економічної теорії. Крива виробничих можливостей.
- 2 Функції економічної науки.
- 3 Основні методи пізнання економічних явищ.
- 4 Принципи функціонування ринкової системи.
- 5 Поняття ринку. Функції ринку в економічній системі.
- 6 Ринковий механізм. Головні задачі, вирішувані ринком.
- 7 Структура ринку.
- 8 Проблема вибору в економічній науці. Крива виробничих можливостей.
- 9 Корисність блага як економічна категорія. Економічні і неекономічні блага.
- 10 Закон спадної граничної корисності.
- 11 Закон попиту, еластичність попиту за ціною.
- 12 Фактори цінової еластичності.
- 13 Закон пропозиції. Еластичність пропозиції.
- 14 Взаємодія закону попиту і закону пропозиції. Ціна рівноваги.
- 15 Виконавча функція.
- 16 Закон зниження граничної віддачі.
- 17 Поняття економічних (поставлених) витрат.
- 18 Витрати постійні, змінні, загальні, граничні.
- 19 Максимізація прибутку в короткостроковий період.
- 20 Позитивний і негативний ефект масштабу. Витрати фірми в довгостроковому періоді.
- 21 Валовий національний продукт, його структура і сутність.
- 22 Поняття доданої вартості.
- 23 Методи вимірювання валового національного продукту.

- 24 Чистий національний продукт. Національний дохід.
- 25 Номінальний і реальний ВВП.
- 26 Сутність інфляції і її рівні.
- 27 Відкрита інфляція і її механізми. Інфляція попиту і інфляція витрат.
- 28 Подавлена інфляція і її механізми.
- 29 Основні причини інфляції.
- 30 Соціально-економічні наслідки інфляції.
- 31 Антиінфляційна політика держави.
- 32 Основні показники безробіття. Сутність безробіття і її типи.
- 33 Типи безробіття.
- 34 Державне регулювання ринку робочої сили.

ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

З КУРСУ «ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ» ДЛЯ ІТФ-ЗАОЧНИКІВ

Частина 1

- 1 Вивчення і основні етапи розвитку економічної теорії.
- 2 Предмет і функції економічної теорії. Методи пізнання економічних явищ.
- 3 Поняття, структура та типи економічних систем.
- 4 Місце і роль відносин пластичності в економічній системі. Структура відносин власності.
- 5 Види виробничих ресурсів. Кругообіг ресурсів, товарів і грошей в економічних системах.
- 6 Поняття про ринок. Функції ринку.
- 7 Основні принципи функціонування ринку. Ринковий механізм. Головні проблеми, що вирішує ринок.
- 8 Конкуренція та її види. Структура ринку.
- 9 Що таке попит? Величина попиту. Закон попиту.
- 10 Гранична вартість (корисність). Закон зменшення граничної вартості (корисності).
- 11 Еластичність попиту за ціною та фактори її визначення. Перехресна еластичність попиту і його еластичність за прибутком.
- 12 Пропозиція в ринковій економіці: фактори пропозиції. Закон пропозиції.
- 13 Формування ринкової рівноваги. Зміни попиту і пропозиції та їх вплив на динаміку цін.

14 Особливості ціноутворення в різноманітних ринкових структурах.

15 Виробничі витрати та їх види за короткостроковий період. Поняття про максимальні витрати.

16 Виробничі витрати за довгостроковий період. Ефект масштабного виробництва.

17 Проблема максимального прибутку в умовах досконалої конкуренції.

18 Ринок праці та проблеми його функціонування. Безробіття та його види.

19 Загальні поняття прибутку, його джерела і форми. Системи розподілу прибутків.

Частина 2

20 Основні завдання макроекономіки і методи вимірювання макроекономічної активності.

21 Сутність, основні типи і фактори економічного зростання.

22 Циклічність як закономірність економічного розвитку.

23 Довгі цикли М.Д. Кондратьєва та їх роль в економічному розвитку.

24 Обмеженість ринкового механізму і необхідність державного втручання в економіку.

25 Основні форми і методи регулювання національної економіки.

26 Сутність і функції грошей. Закон копійчаного обігу.

27 Кредит, його функції та основні форми.

28 Центральний Банк, його основні функції та грошове регулювання.

29 Сутність, причини та наслідки інфляції.

30 Інфляція та система антиінфляційних заходів держави.

31 Грошовий обіг та методи його регулювання.

32 Соціальна політика держави та її роль в умовах ринкової економіки.

33 Державний бюджет як основна ланка фінансової системи держави.

34 Сутність, функції і роль податків.

35 Фіскальна політика держави: зміст, мета і засоби.

36 Основні концепції державного регулювання економіки.

37 Податкова політика держави та її роль у ринковій економіці.

38 Сучасне всесвітнє господарство: об'єктивна основа розвитку, структура.

39 Міжнародні економічні зв'язки, їх розвиток на сучасному етапі.

40 Всесвітній /світовий/ ринок: основні категорії ринку, тенденції розвитку.

41 Міжнародна валютна система: еволюція, конвертованість валют.

42 Міжнародна торгівля і міжнародна торгова політика.

СЛОВНИК ТЕРМІНІВ

Бартерна торгівля (barter) – натуральний обмін одного товару чи послуги на інший товар чи послугу.

Безмежні споживи (unlimited wants) – невтоленне бажання споживача мати товари та послуги, які задовольняють їх потреби.

Валовий національний продукт, ВВП (gross national product, GNP) – загальна ринкова вартість кінцевих товарів та послуг, виготовлених у країні протягом певного часу.

Валютний курс (exchange rate) – ціна, що сплачується у власній валюті за одиницю іноземної валюти.

Величина пропозиції (quantity supplied) – кількість даного товару чи послуги, яку продавець пропонує для продажу за даною ціною протягом певного часу.

Величина попиту (quantity demand) – кількість даного товару чи послуги, яку покупець бажає придбати за даною ціною протягом певного часу.

Взаємодоповнювальні товари (complementary goods) – товари чи послуги, для яких існує зворотне співвідношення між ціною на один із них та попитом на інший.

Взаємозамінні товари (substitute goods) – товари чи послуги, для яких існує пряме співвідношення між ціною на один з них та попитом на інший.

Скриті (неявні) витрати (opportunity costs) – грошові доходи, які втрачає фірма – власник ресурсів, використовує їх для власного виробництва товарів, а не продає їх на ринку іншим

споживачам (дорівнюють доходу, який могли б принести ці ресурси при найбільш вигідному альтернативному їх використанні).

Зовнішньоторговий дефіцит (trade deficit) – перевищення товарного імпорту країни над її товарним експортом.

Гнучкий валютний курс (flexible exchange rate) – курс валюти, що визначається попитом та пропозицією на іноземні гроші і котрий може вільно зростати чи зменшуватися.

Гіперінфляція (hyperinflation) – дуже швидке зростання рівня цін.

Подвійний рахунок (double counting) – урахування вартості проміжних виробів у склад ВВП.

Девальвація (devaluation) – зменшення встановленої вартості валют.

Дефляція (deflation) – зменшення загального (середнього) рівня цін в економіці країни.

Дискреційна фіскальна політика (discretionary fiscal policy) – здійснювана певним чином навмисна зміна податків (податкових ставок) та обсягу державних витрат з метою забезпечення виробництва неінфляційного чистого національного продукту при повній зайнятості та стимулювання економічного зростання.

Додана вартість (value added) – вартість проданого фірмою продукту без урахування вартості матеріалів, придбаних та використаних фірмою для його виробництва.

Довгостроковий період (long run) – період, достатньо довгий, щоб дозволити виробникам товару змінити кількість усіх ресурсів, що знову використовують.

Домогосподарство (household) – економічна одиниця, що складається з одного або декількох людей, котра забезпечує економіку ресурсами та використовує отримані за них кошти для купівлі товарів та послуг, що задовольняють матеріальні потреби людини.

Допущення «при інших рівних умовах» (admission “on the other equal conditions”) – допущення, згідно з якими інші фактори, за винятком таких, що досліджуються, є постійними.

Дохід після сплати податків (Income after paying tax) – особистий дохід без урахування індивідуальних податків.

Природний рівень безробіття (Unemployment natural level) рівень безробіття при повній зайнятості.

Закон Оукена (Ocean Law) – висновок про те, що перевищення потокового рівня безробіття на 1 % над природним рівнем безробіття зменшує реальний ВВП на 2,5 % від потенційного ВВП країни.

Закон пропозиції (Supply Law) – пряма залежність між ціною та кількістю пропозиції товару чи послуги протягом певного часу.

Закон попиту (Demand Law) – зворотна залежність між ціною та кількістю товару чи послуги протягом певного часу.

Закон зменшення віддачі (Decrease return law) – ситуація, коли послідовні рівні приросту змінного ресурсу, що приєднуються до постійного ресурсу, більше якого-небудь певного рівня їх використання, а граничний продукт змінного ресурсу скорочується.

Закрита економіка (Closed economics) – економіка країни, що не експортує та не імпортує товари чи послуги.

Заробітна платня (Salary (pay)) – ціна за працю за одиницю часу.

Імпорт (Import) – витрати окремих людей, фірм даної країни на купівлю товарів або послуг, вироблених в інших країнах.

Імпортна квота (Import quota) – кількісний ліміт, що вводить країна на ввезення товару з інших країн протягом певного часу.

Інвестиції (Investments) – витрати на виробництво і накопичення засобів виробництва та збільшення матеріальних запасів.

Індекс цін (Price index) – індекс, що показує динаміку зміни цін «ринкового кошика», тобто ціни ринкового набору споживчих товарів.

Інфляція (Inflation) – збільшення загального (середнього) рівня цін в економіці.

Конкуренція (Competition) – наявність на ринку великої кількості незалежних покупців і продавців та можливість для покупців і продавців вільно виходити на ринок та залишати його.

Непрямі податки на бізнес (Business indirect taxes) – податок з обороту, акцизний збір, податок з майна, сплата дозволів на ведення господарчої та виробничої діяльності, а також різні тарифи, що фірма включає у витрати виробництва продукту та перекладає на споживача шляхом збільшення ціни продукту.

Короткостроковий період (Short term period) – період, протягом якого виробники продукту можуть змінити яку-небудь частину ресурсів, що використовуються, але не всі.

Кредитно-грошова політика (Credit price policy) – зміна маси грошей в обігу для досягнення неінфляційного виробництва сукупного продукту за умови повної зайнятості.

Крива виробничих можливостей (Curve of the production opportunities) – крива, що показує різні комбінації двох товарів чи послуг, які можуть бути вироблені в умовах повної зайнятості ресурсів.

Особистий дохід (Private income) – дохід, що знаходиться у громадян до сплати особистих податків.

Макроекономічний аналіз (Macroeconomic analysis) – частина економічної науки, що досліджує економіку як ціле, використовуючи для цього узагальнені економічні показники.

Мікроекономічний аналіз (Microeconomic analysis) – частина економічної науки, що досліджує відособлені економічні одиниці, такі як домогосподарства, фірми, галузі, а також окремі ринки, конкретні ціни та конкретні товари чи послуги.

Монополістична конкуренція (Monopolistic competition) – ринок, на якому багато фірм продають диференційований продукт; ринок, на який шлях відносно вільний; ринок, на якому фірма має певний контроль над ціною виробленого нею товару та на якому діє значна нецінова конкуренція.

Монополія (Monopoly) – ринок, на якому діє одна фірма, що здатна вплинути на обсяг виробництва і на ціну товару чи послуги.

Податок (Tax) – примусова сплата домогосподарством чи фірмою грошей.

Національний дохід (National income) - загальний дохід, отриманий постачальниками ресурсів за їх внесок у виробництво ВВП.

Недискреційна фіскальна політика (Undiscretionary fiscal policy) – збільшення (зменшення) чистого обсягу податкових надходжень, що виникає при зростанні чистого національного продукту та сприяє стабілізації економіки.

Нецінова конкуренція (Unpriced competition) – способи, що використовує фірма (окрім зниження цін на свою продукцію), за допомогою яких намагаються збільшити обсяги продажів цієї продукції (це реклама та заходи для стимуляції збуту).

Номінальний дохід (Nominal income) – кількість грошей, що отримали окремі люди або група людей протягом певного часу.

Суспільний товар (Consumer goods) – товар чи послуга, до яких не можна застосувати принцип виключення та виробництво яких забезпечується державою за умови, що вони приносять істотні вигоди суспільству.

Загальні витрати (Common expenses) – сума постійних та змінних витрат.

Олігополія (Oligopoly) – ринок, на якому декілька фірм продають стандартизований або диференційований продукт; ринок, шлях на який для інших фірм важкий, на якому контроль над ціною на продукцію обмежений взаємозалежністю фірм та на якому діє сильна нецінова конкуренція.

Операції на відкритому ринку (Operations on the open market) – купівля та продаж цінних паперів центральним банком.

Відкрита економіка (Open economics) – економіка країни, яка здійснює експорт та імпорт товарів та послуг.

Негативний ефект масштабу (Negative scale's effect) – фактори, які в довгостроковому періоді збільшують середні витрати виробництва протягом того, як фірма збільшує обсяги свого виробництва.

Змінні витрати (Changing expenses) – витрати, загальна величина яких зростає (зменшується), коли фірма збільшує (скорочує) обсяг свого виробництва.

Корисність (Usefulness) – здатність товару чи послуги задовольняти споживача.

Політика «дешевих грошей» (Cheap money policy) – політика збільшення маси грошей в обігу.

Політика «дорогих грошей» (Expensive money policy) – скорочення або обмеження зростання грошової маси у країні.

Повна зайнятість (Full employment) – використання економікою всіх ресурсів для виробництва товарів та послуг.

Постійні витрати (Constant expenses) – витрати, величина яких у цілому не змінюється, коли фірма виробляє різні обсяги виробництва.

Підприємницькі здібності (Employment abilities) – здібності людини використовувати певне сполучення ресурсів для виробництва товару, приймати послідовні рішення, створювати ноу-хау та йти на ризик.

Прогресивний податок (Graduated tax) – податок, середня ставка якого зростає зі збільшенням доходу платника податку та знижується, якщо цей дохід зменшується.

Продуктивність (Productivity) – показник середнього обсягу продукту або реальної продукції на одиницю витрачених ресурсів.

Виробничий потенціал (Production potential) – реальний обсяг продукції (ВВП), який економіка в змозі виробити при повному використанні усіх ресурсів.

Проміжні товари (Intermediate goods) – товари, що купуються для перепродажу, первинної обробки або виготовлення з них готового виробу протягом певного строку.

Відсоток (per cent) – платня за використання грошей.

Ставка відсотка (Rate of per cent) – ціна використання грошей або використання капіталу.

Рівноважна ціна (Equivalent price) – ціна на конкурентному ринку, при якій величина попиту та величина пропозиції дорівнюють одна одній.

Реальна зарплата (Real salary (pay)) – кількість товарів та послуг, які робітник може купити на свою зарплату.

Реальна ставка відсотка (Real rate of percentage) – ставка відсотка в копійчаному виразі (з оглядом на інфляцію).

Ревальвація (Revaluation) – зростання раніше встановленої вартості валюти.

Регресивний податок (Regressive tax) – податок, середня ставка якого зменшується (зростає), якщо збільшується (знижується) дохід платника податку.

Регулювання зовнішньої торгівлі (External trade control) – введення мита, експортних субсидій, імпорتنих квот та інші заходи, які може приймати країна для скорочення імпорту та розширення експорту з метою ліквідації дефіциту платіжного балансу.

Рідкісність ресурсів (Limitation of the resources) – брак (обмеженість) економічних ресурсів для задоволення необмежених матеріальних потреб людини.

Резервна норма (Reserve norm) – встановлений мінімальний відсоток депозитних зобов'язань, які комерційний банк повинен тримати у центральному банку.

Рестрикційна фіскальна політика (Restrictive fiscal policy) – скорочення сукупного попиту як результат зменшення урядових витрат на купівлю товарів та послуг, збільшення чистого обсягу податкових надходжень або комбінації цих двох факторів.

Змова, таємна угода (Collusion) – ситуація, коли фірми діють злагоджено з метою встановлення ціни або обсягу виробленого кожною з них продукту чи визначення географічного району, в якому кожна фірма може продавати свою продукцію.

Спеціалізація (Specialization) – використання індивідом, фірмою, регіоном або країною ресурсів для виробництва одного або декількох певних видів товарів або послуг.

Попит на гроші для операцій (Demand for money to operations) – кількість грошей, яку люди хочуть мати для використання в якості засобу обігу (для здійснення платежів) і яка змінюється у прямому зв'язку зі зміною номінального ВВП.

Попит на гроші з боку активів (Demand for money from the side of the most active members) – кількість грошей, яку люди хочуть зберігати в якості заощаджень і яка змінюється у зворотній пропорції до відсоткової ставки.

Середні витрати (Average expenses) – витрати на одиницю виробленої продукції.

Строковий внесок (Urgent deposit) – депозитний внесок на певний час, що приносить відсоток.

Стагфляція (Stagflation) – одночасне зростання рівня цін та рівня безробіття.

Структурне безробіття (Structural unemployment) – безробіття, що є наслідком зміни у структурі попиту на споживчі товари та в технології виробництва.

Поточний рахунок (Account current) – безстроковий внесок або внесок до запиту.

Точка критичного обсягу виробництва (Point of the critical production's volume) – обсяг продукції фірми, при якому загальна сума витрат та загальна сума доходу дорівнюють одна одній.

Рівень безробіття (Unemployment level) – частка робочої сили, що не зайнята у кожний даний момент.

Рівень зайнятості (Business level) – відсоток чисельності робочої сили, що має роботу на даний момент.

Облікова ставка (Registration rate) – ставка відсотка, яку Центральний банк бере за позики, що надає комерційним банкам.

Фактори виробництва (Production factors) – економічні ресурси: земля, капітал, праця, підприємницькі здібності.

Фіксований валютний курс (Fixed currency course) – курс валюти, вільна зміна якого не можлива.

Фірма (Firm) – організація, що використовує ресурси для виробництва товарів та послуг з метою отримання прибутку.

Фіскальна політика (Fiscal policy) – зміни, що робить уряд до державних витрат та оподаткування, для забезпечення повної зайнятості та виробництва неінфляційного національного продукту.

Фрикційне безробіття (Friction unemployment) – безробіття, що пов'язане з добровільною зміною робочого місця з метою збільшення доходу або поліпшення умов праці.

Цінова дискримінація (Price discrimination) – продаж в один і той самий час одного продукту різним покупцям за різними цінами.

Цінова еластичність попиту (Price demand's elasticity) – співвідношення відсоткової зміни величини попиту на товар до відсоткової зміни його ціни.

Центральний банк (Central bank) – банк, головною функцією якого є контроль за масою грошей в обігу даної країни.

Циклічне безробіття (Cyclical unemployment) – безробіття, що є результатом недостатнього обсягу сукупних витрат.

Чиста конкуренція (Pure competition) – ринок, де велика кількість фірм продає стандартизовані товари; доступ вільний, окремий продавець не може контролювати ціну товару, що він продає.

Чистий експорт (Pure export) – експорт мінус імпорт.

Економіка, економічна наука (Economics, economical science) – суспільна наука про використання рідкісних економічних ресурсів з метою максимального задоволення необмежених потреб суспільства.

Економічна інтеграція (Economic integration) – співробітництво між національними господарствами різних країн та повна чи часткова їх уніфікація.

Економічна політика (Economic policy) – курс дій, що ставить своєю метою скорегувати проблему або уникнути її появу.

Економічний (чистий) прибуток (Economic (pure) profit) – загальний дохід фірми мінус усі витрати.

Економічна ефективність (Economic efficacy) – співвідношення між витратами рідкісних ресурсів та виробленим внаслідок їх використання обсягом товару чи послуг.

Економічний закон (Economic law) – узагальнення мотивів та практики економічної поведінки індивідів та інститутів.

Економічне зростання (Economic growth) – збільшення реального обсягу національного продукту або реального обсягу продукту на душу населення.

Економічний цикл (Economic cycle) – повторення протягом років підйомів та спадів у рівні економічної активності.

Експорт (Export) – витрати на закупівлю вироблених у країні товарів та послуг, що здійснюються окремими людьми, фірмами та урядами інших країн.

Явні витрати (Evident expenses) – витрати фірми на придбання у зовнішнього постачальника необхідних ресурсів.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

- 1 Большой экономический словарь / Под ред. А.Н.Азрилияна. – М.: Институт новой экономики, 1997. – 864 с.
- 2 Борисов Е.Ф. Экономическая теория: Учебник. – М.: ЮРИСТЪ-ГАРДАРИКА, 2002. – 568 с.
- 3 Курс экономической теории: Учебник / Под ред. М.Н.Чепурина, Е.А.Киселевой. – Киров: АСА, 1999. – 624 с.
- 4 Курс экономической теории: Учеб. пособие / Под ред. А.В. Сидоровича. – М.: МГУ им. М.В. Ломоносова, Изд-во «ДИС», 1997. – 736 с.
- 5 Макконнелл К., Брю С. Экономикс: Пер. с англ. – М.: Республика, 1992. – Т. 1. – 399 с.
- 6 Макконнелл К., Брю С. Экономикс: Пер. с англ. – М.: Республика, 1992. – Т. 2. – 400 с.
- 7 Мочерный С.В., Симоненко В.К., Секретарюк В.В., Устенко А.А. Основы экономической теории. – К.: Знание, 2000. – 607 с.
- 8 Мэнкью Г. Макроэкономика. – М.: Изд-во МГУ, 1994. – 736 с.
- 9 Учебник по основам экономической теории / В. Д. Катаев и др. – М., 1995.
- 10 Экономика: Учебник / Под ред. А.С.Булатова. – М., 1997. – 896 с.
- 11 Экономическая теория: Учебник для вузов / Под ред. А.И.Добрынина, Л.С.Тарасевича. – С.Пб.: Питер, 1999. – 448 с.
- 12 Экономическая теория (политэкономика): Учебник / Под ред. В. Видяпина, Г.Журавлевой. – М.: ИНФРА, 1999. – 714 с.
- 13 Экономическая теория. Основные понятия курса для

студентов всех специальностей заочной формы обучения: Учеб. пособие / Сост. Н.Б. Решетняк, Т.В.Рябова, В.Н.Двинских и др.; Под ред. М.М.Гуревичева. – Харьков: НТУ "ХПИ", 2001. – 68 с.

14 Экономическая энциклопедия / Под ред. Л.И. Абалкина. – М.: Экономика, 1999. – 1055 с.